

ମହେଶ୍ୱର ମହାନ୍ତି

ବେଲୁନ
ଗଲା
ଭୂତ

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀଦ୍ୱାରା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ପୁରସ୍କୃତ, ୧୯୭୦

ବେଲୁନେ ବାଲୁଆଡ଼ି

ଅଧ୍ୟାପକ—ଶ୍ରୀ ମହେଶ୍ୱର ମହାନ୍ତି

ପ୍ରକାଶକ

‘ମନପବନ’ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ

କଟକ-୨

ମୂଲ୍ୟ—ଏକ ଟଙ୍କା ପଚାଶ ପଇସା

ଅଙ୍କନ—

ଶ୍ରୀ ଅର୍ପୀତ ମୁଖାର୍ଜୀ (ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ)

ଶ୍ରୀ ଘଜେନ ସାହୁ

ମୁଦ୍ରାକର—

ଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ କୁମାର ଦାଶ,

ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପ୍ରେସ,

କଟକ-୨

ପ୍ରକାଶକ—

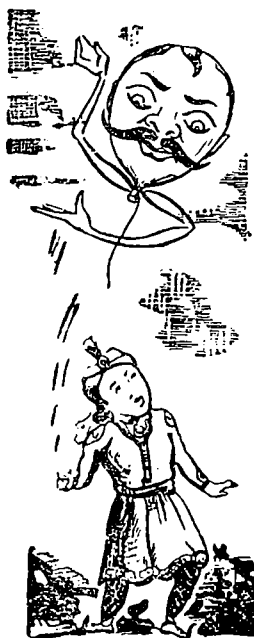
‘ମନପବନ’ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ,

କଟକ-୨

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ ୧୯୭୪

ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ ୧୯୭୦

ବେଲୁନ ଗାଁ ଘର

ରଜା ପୁଅଟିଏ ବେଲୁନ ଉଡ଼ାଏ

ନିଇତ ବସି

ନେଳୀ ଜରି ଦିଆ ରେଶମୀ ସୁତାରେ

ଗୁଡ଼ାଇ କଷି ।

ପବନେ ଭାସଇ

ବେଲୁନ ହସଇ

ନାଚଇ ତଳି

ତାକ୍ ଥିନା ଥନ୍

ଥନ୍ ତାକ୍ ଥିନ

ଭଲିକ ଭଲି ।

ଅଇଲ ପବନ ସୁ ସୁ ଦିନେ ଡେଶାକୁ ମେଲି

ନାଲି ବେଲୁନର ପାଲୁଆ ପେଟକୁ ଦେଲୁଡ଼ ପେଲି

ସୁତା ଛିଡ଼ଗଲ

ବେଲୁନ ଉଡ଼ିଲ

ହାଇରେ ହାଇ

ରଜା ପୁଅ କାନ୍ଦେ

କଇଁ କଇଁ କଇଁ

ଆକାଶେ ଗୁହଁ ।

(୨)

ଉଡ଼ିଗଲା ବେଲୁନଟା ଗଲା ଗଲା ଉଡ଼ିରେ
କଳା କଳା ବହୁଳିଆ ନିଶ ଦୁଇ ମୋଡ଼ିରେ ।
ମଉସୁମୀ ବାଆ ଖାଇ ଛାତି ତାର ଫୁଲିଲା
ଆକାଶର ଶୁଭଜରେ ମନ ଇଚ୍ଛା ବୁଲିଲା ।
ବୁଲିଗଲା କେତେ ଦେଶ, ଗାଆଁ, ଗଣ୍ଡା ବଜାର
କେତେ ନଈ, କେତେ ନାଳ, ଶିଳ ବଣ ହଜାର ।

ଦେଶେ ଦେଶେ ସବୁ ଦେଶେ ପଡ଼ିଗଲା ବହୁଳ
ମାଆ କହେ—‘କୁନି ପୁଅ, ଖାଇ ଦେଏ ସହୁଳ ।

[ଦୁଇ]

ଆକାଶ ଶୁଭକେ ଦେଖୁ କିଏ ଭଡ଼ି ପାଉଛି
 ନିଶ ମୋଡ଼, ଆଖି କାଢ଼ି ମଟ ମଟ ଚାହିଁଛି ।
 ଆଜି ବୁଢ଼ୀ ଶୁକ୍ରାଳ ମୁଢ଼ି ବସି ଦୁଆରେ
 ବେଲୁନର ଛାଇ ଦେଖି କଲ ‘ହୁଆ ହୁଆରେ’ ।

ବୁଢ଼ଗଲ ଚେତା ତାର ଗଢ଼ଗଲ ମାଟିରେ
 ଧାଇଁ ଆସି ନାତିମାନେ ପାଣି ଦେଲେ ପାଟିରେ ।
 ନାତିଏ କହନ୍ତି — ‘ଆଜି କି ହୋଇଲ ଡୋଅର ?’
 ଆଜି ପାଟି ପାକୁ ପାକୁ କମ୍ପି ଆସେ ଯୋଅର ।

ଭଜନୀ ପୁହାଣ ବୁଢ଼ା ଭାରି ଅଟେ କୃପଣ
 ରକ ଯାକ ଦେଖେ ତାର ଟଙ୍କା ମୁଣି ସପନ ।
 ଶୁଣିଲ 'ଆକାଶ ଦେଶେ ଡାକୁ ଘୂରି ବୁଲୁଛି
 ସିନ୍ଦୂକ ପେଟର ପେଡ଼ି ସବୁ ଘରୁ ଖୋଲୁଛି ।
 ଖଣିଜ ହାତରେ ବୁଢ଼ା ଚଟାପଟ୍ ଉଠିଲ
 ସଁ ସଁ ପବନ ତା ନାକବାଟେ ଛୁଟିଲ ।
 ଘର କଣେ ଗାତଟିଏ ଖୋଲି କର ଯତନ
 ମାଟି ପୋତାଇଲ ରଖି ସବୁ ଧନ ରତନ ।
 ସଉପ ମସିଣା, ହେଁସ ତା ଉପରେ ବଛାଇ
 ଭଲ କରି ଗାତଟିକୁ ଦେଲ ପୁଣି ଲୁଚାଇ ।
 ଆଖି କରି ମିଟି ମିଟି ମୁହଁ କରି ଶୁଖିଲ
 ମିଛ ମିଛ ଜରେ କାମି ଏଣୁ ତେଣୁ ବକିଲ ।

ଚୋର ଦଳେ ଖସିବେଳେ ବସି କଥା ଉହାଡ଼େ
 ବାଣ୍ଟୁଥିଲେ ଚୋର ମାଲ କେହି ନାହିଁ କୁଆଡ଼େ ।

ଏ ବେଳେ ବେଲୁନ ଛାଇ ତହିଁ ସହିଁ ପଡ଼ିଲା
ଭୟେ କିଏ ଥର ହର ତଳେ କିଏ ଗଡ଼ିଲା ।

କିଏ ଲୁଚିବେ, କିଏ ଛପେ କିଏ ଚଢ଼େ ଗଛରେ
ଲେଙ୍କାତା ନ ପାରି ଧାଇଁ ରଡ଼ି ଛାଡ଼େ ପଛରେ ।
ବେଲୁନ ଦେଖିଣ ସବୁ ହସି ହସି ବେଦମ୍
ନିଶ ମୋଡ଼ି ମୋଡ଼ି ଆଗେ ବଢ଼ାଇଲା କଦମ୍ ।

(୩)

ନେଳି ଆକାଶରେ ମେଘ
ଭାସି ଯାଉଥିଲା ବଢ଼ାଇ ବେଗ ।
ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ଦେଇ ଜଳାଇ
ଦେଖିଲା କିଏ ସେ ଯାଏ ପଳାଇ ।
ଅଜଣା ଜୀବ ଏ କୁଆଡ଼ୁ ଆସି
ପେଟକୁ ଫୁଲାଇ ଯାଉଛି ଭାସି !

[ପାଞ୍ଚ]

ଆଖି ମଟ ମଟ ଡରୁଟି ଚାହିଁ
 ନିଶ ମୋଡ଼ି ମୋଡ଼ି ଆଗକୁ ଧାଏଁ ।
 ମେଘ ମନେ ହେଲା ଛାନିଆଁ ପରା
 ଡିବି ଡିବି ପିଟି ଘୋଡ଼ି ନାଗରା ।
 କହୁ ଦେଲା—‘ହୁଅ ହୁସିଆର
 ହୁସିଆରରେ ହୁସିଆର ।’

ଘଡ଼ ଘଡ଼ ଘଡ଼ ଛାଡ଼ିଣ ରଡ଼ି
 ବେଲୁନ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ମାଡ଼ି ।
 ଝର ଝର ଝର ପାଣି ଝାରିଲା
 ପବନ ଚାପୁଡ଼ା ଗାଲେ ମାରିଲା ।

ଡାକିଲା—‘ତୁଉଟା କିଏରେ ପାଜି ?
 ତୋ ମଉଜ ଭାଜି ଦେବରେ ଆଜି ।’
 ମୁରୁକି ମୁରୁକି ବେଲୁନ ହସେ
 ବାଆ ପାଣି ଖାଇ ମନ ହରଷେ ।

ତାରକଟା ତାରକଟା କରିଲୁ ନାଟ ।
ପଳାଇଲୁ ମେଘ ଛାଡ଼ିଣ ବାଟ ।

ଚଢ଼େଇମାନଙ୍କ ସଭା ବସିଛି ।
‘ଆମ ଗଛରେ କିଏ ପଶିଛି’ ?
କି ଜୀବ ଏଇଟା କୁଆଡ଼େ ଘର
ଅଟକାଇ ତାକୁ ଆକଟ କର ।
ନୋହଲେ ପଡ଼ିଲୁ ବିପଦ ଭାରି
ଗୋଟି ଗୋଟି ଧରି ଖାଇବ ମାରି ।
ଚିଁ ଚିଁ ବେଁ କଟର କୁଁ —
କିଏ କିଉଁ କେଁ ଟିଆଁ ଟୁଁ ।
ଉଠିଲେ ସକଳେ ଡେଣାକୁ ଝାଡ଼ି
ଆକାଶ ବାଟରେ ବାନ୍ଧିଲେ ଧାଡ଼ି ।

[ସାତ]

ସୁ—ସୁ ସୁ—ଶବଦ ଶୁଣି
 ବେଲୁନ ଭାବିଲା ଏ କିଏ ପୁଣି ?
 ଦୂରରୁ ଦେଖିଲା ଚଢ଼େଇ ଥାଟ
 ମାଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି ଓଗାଳି ବାଟ ।
 ଏକ ପରେ ଏକ ଅଟେ ଅନେକ
 ତା ଦେଖି ବେଲୁନ ଟେକିଲା ବେକ ।
 ମୋଡ଼ି ଦେଇ ନିଶ କରଲା ଠିଆ
 ଦୁଇ ହାତ ଝାଡ଼ି ମାରଲା ଡିଆଁ ।
 ଦାନ୍ତ କଡ଼ି ମଡ଼ି ନାଲିଆ ଆଖି ।
 ଛାନିଆଁ ହୋଇଲେ ପକ୍ଷୀଏ ଦେଖି ।

କିଏ କେଉଁ ବାଟେ ଆକୁଳେ ଧାଏଁ ।
 ଧାଉଁ ଧାଉଁ କିଏ ପଛକୁ ଚାହିଁ ।
 ନିମିଷେ ଭାଙ୍ଗିଲା ଏଡ଼େ ପଉଜ
 ବେଲୁନ ଦେଖିଲା ବଡ଼ ମଉଜ ।

ଠୋ' ଠା' ତାଳ ଗଢ଼ିଠା
 ଟାକୁଆ କହେଁ 'କୁ'—'
 କିଏ ଗୋ ଭୁମେ ଏକୁଟିଆଟି
 ବେଲୁନ କହେ 'ମୁଁ ।'

କୁଆଡ଼େ ଥାଅ କୁଆଡ଼େ ଯାଅ
 କଅଣ ଭୁମ ନାଁ ?
 ମୋ ନାଆଁଟି ନାଲି ବେଲୁନ
 ଯାଉଛି ମାମୁଁ ଗାଁ ।

ଭୁମ ମାମୁଁ ଘର କୁଆ—ଡ଼େ ?
 ମାଉସୀ ଘର ଘୁଆ—ଡ଼େ ।
 ମାଉସୀ ପୁଣି କି—ଏ ?

ଦିନରେ ନାହିଁ ରାତିରେ ଥାଇ
 ସପା ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ହସିଷ ଖାଇ
 ଟିକି ଟିକିକା ମିଟି ମିଟିକା
 ଆଲୁଅ ଜାଳ ଦିଏ
 ମୋ ମାଉସୀ ସିଏ ।

 ବେଲୁନ ଗଲ ଉଡ଼ି
 'ଇଥର ବୋଲି ଦରିଆ ବାଟେ
 ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ।

. [ନଅ]

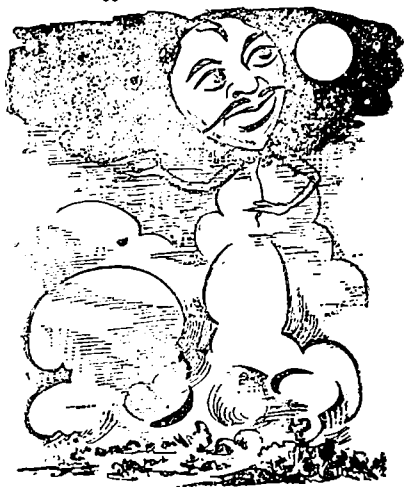
ଭେଟିଲ କେତେ ଉଡ଼ା ପଥର
ଆକାଶ 'ଧୂମକେତୁ'
ଲୁଞ୍ଜ ଗୋଟି ଲମ୍ବାଇ ଦେଇ
ବାନ୍ଧିଛୁ ଅବା ସେତୁ ।

ମାଳକୁ ମାଳ ଉଲ୍ଲା ପିଣ୍ଡ
ଉଡ଼ନ୍ତି ବୁଲି ବୁଲି,
ବେଳେ ବେଳେ ସେ ପୃଥ୍ବୀ ଆଡ଼େ
ଆସନ୍ତି ବାଟ ଭୁଲି ।

ଉଠିକା ଉଠିକା । ସାଉଛି ଉଡ଼ି
ଟିକିଏ ନାହିଁ ତର
ଆହୁରି ଅଛି ବହୁତ ବାଟ
ଜହ୍ନ ମାମୁଁର ଘର ।
ଏଣିକି ଆଉ ପବନ ନାହିଁ
ଏଇଠି ଗଲା ସରି
ନାହିଁତ ଧୁଳି ନାହିଁତ ମଳି
ଦେଖିଲା ଭଲ କରି ।

ଗୁରୁ ଆଡ଼ଟା ଶୁନ୍ ଗାନ
ଗୁରୁ ଆଡ଼ଟା ରୁପ୍
ଚିକିଏ ହେଲେ ଶବଦ ନାଇଁ
ନାଇଁ ତ ଟାପ୍ ଟୁପ୍ ।
ଗଣିତ ଅବା ଭୂଗୋଳ ବହି
ଏଇଠି ଖୋଲି ଧରି

କେମିତି ମଜା ଦୁଅନ୍ତୁ ବସି
 ପଢ଼ିଲେ ଭଲ କର ।
 ଦିନ କି ଗଲା ମାଡ଼ି ଅଇଲା
 କଳା ଅନ୍ଧାର ରାତି
 ଏଣିକି କିଆଁ ଆଲୁଅ ନାହିଁ
 ଦୁକୁ ଦୁକୁ ତା ହାତ ।
 ଜହ୍ନ ମାମୁଁର ଦେହଟି କିଆଁ
 ଆହୁର ଦିଶେ ତୋର
 ଆହୁର ତୋର ତାର-ମାଉସୀ
 ସୁରୁପ ବେଶି ଗୋର ।

ଏତିକି କେଲେ ନାହିଁ ବେଲୁନ
 ତଳକୁ ଦେଲା ଚାହିଁ,
 କେମିତି ଦିଶେ ଆମ ରାଜନ
 କେଉଁଠି ଅଛି କାହିଁ ?

[ଏଗାର]

ଆମ ରାଜନ ପ୍ରଥୁରୀ ଗୋଟି
 ଦଶର ଶ୍ରୀ ସାନ,
 ଶାଶୁଆ ରଜ ଅଳ୍ପ ଦିବ
 ନୁହଇଁ ଶ୍ରୀ ଟାଣ ।
 ବେଲୁନ ଗଲ ଉଡ଼ି
 ହେଉ ତ ହେଉ ଜନ୍ମ ମାମୁଁର
 ଗାଆଁଟି ଗଲ ପଡ଼ି ।

(୫)

ଚକା ଚକା ଭଉଁର
 ମାମୁଁ ଘର ଚଉଁରୀ
 ମାମୁଁ ଘରେ ମାଇଁ ନାଇଁ
 କିଏ ଦେବ ଚଉଁରୀ ?

ଚଉଁରୀ ତ ଚଉଁରୀ କଳା କଳା ଚଉଁରୀ
 ଏ ଗାଆଁରେ ପାଣି ନାଇଁ
 ମୁଣ୍ଡ ଗଲ ଭଉଁରୀ ।

[ଚାର]

ଆସିଗଲେ ପୁନେଇ
ମାମୁଁ ଦିଏ ଅନେଇ
ତକା ମୁହଁ ଭାରି ଗୋର
ଆମେ ତାକୁ ଖନେଇ ।

ଚେଁ ଚେଁ ଚଢ଼େଇ
 ଡିମ୍ବ ଦେଲା ଚଢ଼େଇ
 ପୃଥ୍ବୀର ଛାଇ ତଳେ
 ମୁହଁଟାକୁ ଘୋଡ଼େଇ ।

ଲୁଚକାଳି ଖେଳଟା
 ଭାରି ମଜା ଲଗେ ହେଲେ
 ପୁନେଇଁର ବେଳଟା ।

ମାମୁଁ ଭାରି ଖେଳୁଥା
 ‘ଚନ୍ଦ୍ରର ଗ୍ରହଣ’ କହି
 ଆମେ ଖୋଜୁ ମେଳିଥା ।

ଚକା ଚକା ଭଉଁରୀ
 ମାମୁଘର ଚଉଁରୀ
 ଖର ମାରେ ଟାଇଁ ଟାଇଁ
 ମୁଣ୍ଡ ଘାଏ ଘାଉଁରି ।

(୭)

ରହ ବୋଲି ମାମୁଁ କହିଲ ନାହିଁ ଭାଇ ରେ
 ଧୋଇବାକୁ ମୁହଁ ପାଣି ତ ନାହିଁ ଭାଇ ରେ ।

ଖେଳିବାକୁ ନାହିଁ ଘାସ ପଡ଼ିଥା ଭାଇ ରେ ।
 ଧରିବାକୁ ମାଛ ନାହିଁ ଗାଡ଼ିଥା ଭାଇ ରେ ।

[ଚଉଦ]

ଗଛ ଲଟା ନାହିଁ ବାନ୍ଧିବ ଦୋଳି ଭାଇ ରେ
ବେତ ବୁଦା ନାହିଁ ଖାଇବି କୋଳି ଭାଇ ରେ ।

ନାହିଁ ପାଟି ତୁଣ୍ଡ ଶବଦ ନାହିଁ ଭାଇ ରେ
ପାଟି କଥା କାନେ ଶୁଭଇ ନାହିଁ ଭାଇ ରେ ।

ଟାଇଁ ଟାଇଁ ଖରା ବହଇ ଝାଳ ଭାଇ ରେ
ପାହାଡ଼ ତ ଖାଲି ମାଲକୁ ମାଲ ଭାଇ ରେ ।

ଅନ୍ଧ ରୁଆ ଖାଲ ରହୁଛି ପୁର ଭାଇ ରେ
ଗୁହଁ ଦେଲେ ମୁଣ୍ଡ ଯିବ ତ ପୁର ଭାଇ ରେ ।

ସେ ପାଖେ ଶୀତଳ ଏ ପାଖେ ତାତି ଭାଇ ରେ
ପାଖକରେ ଦିନ ପାଖକେ ରାତି ଭାଇ ରେ ।

ଅନ୍ଧାର ପାଖଟା ବରପ ଘର ଭାଇ ରେ
ଭାବିଲେ ଆସଇ ଛାନିଆ ଜର ଭାଇ ରେ ।

ମାମୁଁଘରେ ନାହିଁ ଶାଗ ପଖାଳ ଭାଇ ରେ
ନାହିଁ ଝିଙ୍କି ମାଛ ଆମ୍ବୁଲ ପାଳ ଭାଇ ରେ ।

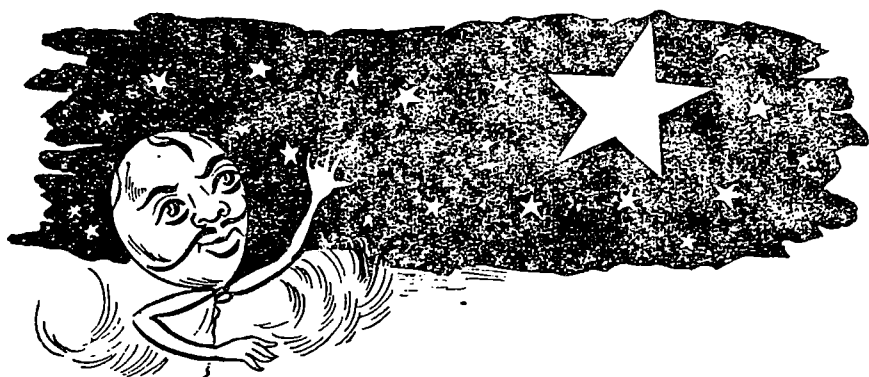
ପାଦ ପୋଡ଼ିଯାଏ ତତଲ ବାଲି ଭାଇ ରେ
ଏ ଗାଆଁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ପାଉଁଛ ଚାଲି ଭାଇ ରେ ।

ରହୁଥିବ ତେଣେ ମାଉସୀ ଗୁହଁ ଭାଇ ରେ
ମାଉସୀ ଘରକୁ ପାଉଁଛ ଧାଇଁ ଭାଇ ରେ ।

[ପନ୍ଦର]

ଅକଲ ମକଲ ଟକଲ ଟିଆଁ
 ତାପରେ ବେଲୁନ ମାରଲ ଡିଆଁ
 ମାମୁଁ ଘର ଗାଆଁ ପଛରେ ଛାଡ଼ି
 ଶୁନ୍‌ଶାନ ବାଟେ ଚାଲିଲା ମାଡ଼ି ।

ଗୁଡ଼ି ବସିଥିବ ତାର ମାଉସୀ
 ଦେଖିଲେ ଆଦରେ ଦେବ ଆଉଁଷି
 ପଚାରିବ କେତେ କଥା କଥା
 ଆମ ରାଜଜର ଶୁଭ ବାରତା ।

ଜନମ କାଳରୁ ମାଉସୀ ଘରେ
 ଆସି ନାହିଁ, କେବେ ବେଲୁନ ଥରେ
 ଦୂରରୁ ଦେଖିଛି ଟିକି ଟିକିକା
 ସଞ୍ଜ ପହରରେ ମିଟି ମିଟିକା ।

[ଶୋହଲ]

ଆଖିପତା ଟେକି ଦିଅଇ ଚାହିଁ
ପଚାରିଲେ କିଛି କହଇ ନାହିଁ ।
ମାଉସୀ ଘରଟା ସବୁଠୁଁ ଦୂର
ଏତେ ଦୂର ହେବ କେମିତି ପାର ?

ବାଟରେ ବସିଛି ‘ମଙ୍ଗଳ’ ଚାହିଁ
ଡାକିଲେ ତା ଘରେ ସେ ଯିବ ନାହିଁ ।
ମଙ୍ଗଳ କୁଆଡ଼େ ରଖିଛି ପାଣି
ଆମ ବୋଉର ସେ ସାନ ଭଉଣୀ ।

ଅଛି ସେ ଗାଆଁରେ ଘାସ ପଡ଼ିଆ
ପାଣି ଖେଳିବାକୁ ବଡ଼ ଗାଡ଼ିଆ ।
ଅଛି ନଈ ନାଳ ପସଲ ଶେତ
ପସଲ କଟାର ମଧୁର ଗୀତ ।

[ସତର]

ମଜାଟା ହୁଅନ୍ତା ରହିଲେ ଦିନେ
ମାଉସୀ ଯେ ତେଣେ ରାଗିବ ମନେ ।
ଆଗ କାମ ଆଗ ପଛଟା ପଛେ
ତେବେ ସିନା ଯାଇ ନାଆଁଟା ବଞ୍ଚେ ।

ଶୁଦ୍ଧ, ବୁଧଙ୍କର ବାଟରେ ଘର
ସୁରୁପ ରଜାକୁ ଆହୁର ଡର ।
ଅଟକି ଗଲେ ତ ହେବ ଉଛୁର
ନିଛାଟିଆ ପଥ ବହୁତ ଦୂର ।

ଚକା ଚକା ଚକା ଭଉଁରୀ ଖେଳି
ବେଲୁନ ଚାଲିଲା ଆଗକୁ ପେଲି ।

(୮)

କାହିଁକି କେରଏ ଦୁହଁ
ବେଣା କେରଏ ଦୁହଁ

ବହୁ ଦୂର ବାଟ ମାଉସୀ ଘର
ଧାଇଁ ଧାଇଁ କରି ପାଉଁ ।

ମାଉସୀ ଘର ଯା—ଉଁ
କଇଁଚି କାକୁଡ଼ି ଖା—ଉଁ

ଗୁଣ୍ଡୁଚ ମୂଷା ମାଗିବ ପଦ
ଗୋଟିଏ ଡାକୁ ଦେ—ଉଁ ।

[ଅଠର]

ଗୋଟିଏ ଡାକୁ ଦେଉଁ
 ଗୋଟିଏ ନଜେ ଖାଉଁ
 ଅଉ ଗୋଟିଏ ମୁଣିରେ ରଖି
 ନାଚି ନାଚିବା ପାଇଁ ।
 ଏକ ଦୁଇ ତିନି
 ଘଣ୍ଟା ଟିକ୍ ଟିକ୍
 ବୁଡ଼ା ପୁଅଟା ବେଲୁନ ନାଚେ
 ତାକୁ ଧନା ଧନ୍ ଧନ ।
 ମାଉସୀ ଘର କା—ଇଁ
 ମାଉସୀ ଦେଲେ ଚା—ହଁ
 ସଞ୍ଚଳ ସଞ୍ଚଳ ନାଲି ବେଲୁନ
 ପହଞ୍ଚି ଗଲା ପାଇଁ ।

(୯)

ବୁଡ଼ା ପୁଅଟା ତୁ ଅଟ୍ଟଟିଆ ଭାରି
 ଡେଇଁ ଗାଆଁ ଗଣ୍ଡା ଘର,
 ଏତେ ଦୂର ବାଟ କେମିତି ଅଇଲୁ
 ବାଟେ ଲାଗିଲା ନି ଡର ?
 ପାଟି ପାକୁ ପାକୁ କଥା ମିଠା ମିଠା
 ପଟ୍ଟରେ ତାରା ମାଉସୀ,
 କହୁ ସତ କର କହୁରେ ବେଲୁନ
 ତୁର କି ଆଇରୁ ରୁଷି ?

[ଉତ୍ତୋଷ]

ଏତେ ଦିନେ ଘୁଆ ଆସିବୁ ଯେବେ ରେ
 କେମିତି ରହିବୁ କହ,
 ଏ ଗାଆଁଟା ସାରା ନିଆଁ ହୁଳା ଜଳେ
 ଜିଭ କରି ଲହ ଲହ ।

ବେଲୁନ—କହ ମାଉସୀ ଲେ ଆମ ରାଜକଠୁଁ
 ବଡ଼ କି ତୋଅର ଗାଆଁ ?
 “ଆମ ରାଜକ ତ ଶାଶୁଆ ପୃଥ୍ବୀ
 କହ ଏଇ ଗାଆଁ ନାଆଁ ।”

ତାରା ମାଉସୀ—‘ଛାୟାପଥ’ ଅଟେ ଏ ଗାଆଁର ନାଆଁ
 ବୁଲି କି ପାରିବୁ ଭୁଝି,
 ଧକ ପଡ଼ିଯିବ ଗୋଡ଼ ହାତ ତୋର
 ବାଟରେ ପଡ଼ିବୁ ଶୋଇ
 ଏ ଗାଆଁରେ ଅଛୁ କୋଟି କୋଟି ଘର
 କୋଟି କୋଟି ପୁଣି ଗାଆଁ,
 ସବୁଠି ଶୁଣିବୁ ବୁଢ଼ା ବେଲୁନରେ
 ସେହି ‘ଛାୟାପଥ’ ନାଆଁ ।

ବେଲୁନ—କିଟି କିଟି କଳା ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ
 ମିଟି ମିଟି ଚାହିଁ ଥାଉ,
 ପୁଅର ପାଟିଲେ ସୂରୁପ ଉଇଁଲେ
 ପୁଣି କାହିଁ ଲୁଚିଯାଉ ?

[ଏକୋଇଶି]

ତାର ମାଉସୀ—ସୁରୁପଟା ତୋତେ ବଡ଼ ଦିଶେ ସିନା
 ତୋ ସୁଇଜ ଟାଣେ ଥାଇ,
 ମୋ ଠାରୁ ସେ ଛୋଟ ତା ଠାରୁ ମୁଁ ବଡ଼
 ସେ ଅଟେ ମୋ ସାନ ଭାଇ ।

ଏଠି ନାହିଁ କାରୁ ଉଆଁସ ଅନ୍ଧାର
 ରାତି କଳା କଟି କଟି
 ଦୂରେ ଅଛୁ ବୋଲି ଦେହ ଦିଶେ ଟିକି
 ଆଖି କରେ ମିଟି ମିଟି ।

ତୋ ସୁଇଜେ ଯେବେ ସୁରୁପ ଉଆଁଇ
 ଟାଣି ହୁଏ ନାଲି ଖର,
 ଝଲସେ ତୋ ଆଖି ପାରୁ ନାହିଁ ଦେଖି
 ଚାହିଁ ଥାଏ ମୁହଁ ପର ।

ବେଲୁନ— ଚାଲି ଚାଲି ବାଟ ତୋଟି ଶୁଖିଲଣି
 ପିଇ ନାହିଁ ଟୋପେ ପାଣି,
 ବାସି ପଖାଳରେ ଥିବ ତୋରଣି ଲେ
 ଥିଲେ ଟିକେ ଦେବୁ ଆଣି ?

ତାର ମାଉସୀ ବାଡ଼ରେ ନାହିଁ ତ ଶାଗ ପତରରେ
 ଘରେ ନାହିଁ ଖୁଦ କଣି,
 କାହୁଁ ପାଇବି ମୁଁ ଥିବ ତୋରଣିରେ
 ଦେବି ତୋତେ ଟୋପେ ଆଣି ?

[ବାଇଶ]

ଯୁଗ ପରେ ଯୁଗ କୋଟି କୋଟି ଯୁଗ
 ଏଇଠି ଗଲଣି ଚାଲି,
 ଚାହିଁ ବସିଛି ମୁଁ ତୁମ ଗଛଙ୍କକୁ
 ସବୁଦିନେ ଦୀପ ଜାଳି ।

ବେଲୁନ — ଥାଆ ମାଉସୀ ଲେ ଉଛୁର ହେଲଣି
 ଫେରିଯିବ ଆମ ଘର
 ତାର ମାଉସୀ — କିଛି ନାହିଁ ପାଖେ ଭାର ବାରି ଦେବ
 ନ କରିବୁ ପୁଅ ପର ।

ମାଉସୀ କାନ୍ଦଇ ସୁଁ-ସୁଁ-ସୁଁ
 ବେଲୁନ କାନ୍ଦଇ କୁଁ —
 ଆଉ ଦିନେ ଥରେ ବୁଲି ଆସିବ ଲେ
 ଚାଲି ପାଉଅଛି ମୁଁ ।

(୧୦)

ତାକ୍ ଧନା ଧନ୍	ତାକ୍ ଧନା ଧନ୍	ଧନ୍ ତାକ୍ ଧନ୍ ଧୋ
ସରଗ ବୁଲି	ବେଲୁନ୍ ଫେରେ	ବାଟ ଛାଡ଼ିଦିଅ ହୋ ।
ଯିଏ ରେ ଯେତେ	ରହୁଛ ଚାହିଁ	ଆଗରୁ ହୁଅ ଦୁର୍
ଦାନ୍ତ ରଗଡ଼ି	ଛାଡ଼ଇ ରଡ଼ି	ଗରବେ ମନ ରୁର୍ ।
ବେଲୁନ ଭାବେ	ସରଗ ଜିଣି	ଫେରିଲା ପଦ ଘର
କାହାକୁ ତେବେ	ଖାତର ଆଉ	କାହାକୁ କିଆଁ ଭର ?
ତାର ମାଉସୀ	ପୁରୁଷ ସିଏ	ଜହ୍ନ ତାର ମାମୁଁ
ମରତ ଦେଖେ	ସକଳ ଲୋକେ	କରିବେ ତାକୁ ଛାମୁଁ ।

[ଡେଇଶ]

ପବନେ ଉଡ଼ି	‘ଇଥରେ’ ବୁଡ଼ି	ଘୁରିଲା ଦୂର ଦେଶ
ଭାରିଲା ମନେ	ଘରକୁ ଫେରି	ସାଜିବ ରଜା ବେଶ ।
ପରଜା ହେବେ	ରାଜଜ ଲୋକ	ଡିବ୍. ଡିବ୍ ନାଗର
‘ବେଲୁନ ରଜା’	ନାଆଁରେ ପିଟି	ପିଟି ଯିବ ଡଗର ।
ଗଢ଼ିବ ଏକ	ସିଂହାସନ	ମଣି ମାଣିକ ଛାଇ
ଚଢ଼ିବ ତହିଁ	ନଗକୁ ମୋଡ଼ି	ସୁନା ମୁକୁଟ ନାଇ ।
ପାଖକେ ଠିଆ	ପାଟ ମନ୍ତ୍ରୀ	ପାଖକେ କଟୁଆଳ
ରହିବେ ଘେର	ଉଆସ ଜଗି	ପାଇକ ମାଳ ମାଳ ।
‘ବେଲୁନ ରଜା’	‘ବେଲୁନ ରଜା’	ସଜିବ ଖାଲି ଦୁଇ
ଆଖି ତରୁଟି	ଗୁଡ଼ି ଦେଲେଟି	ରାଜଜ ଯିବ ଥର ।

ବେଲୁନ ଭାବେ ସତେ ସେ ଯେବେ

ହୋଇବ ଗୋଟେ ରଜା,

ବାଃ’ ବାଃ’ ବାଃ’ ଭାରି ବଢ଼ିଆ

କେମିତି ହେବ ମଜା !

ହୁକୁମ ଦେବ କଟୁଆଳକୁ

ଫୁଲାଇ ନାକ ପୁଡ଼ା,

‘ମୋ ରାଜଜେ ଉଡ଼ିବେ ନାହିଁ

ଏଇ ଚଢ଼େଇ ଗୁଡ଼ା ।

ଛାଡ଼ି ସେ ଉଡ଼ା ରହନ୍ତୁ ବୁଡ଼ି

ପାଣିରେ କରି ଘର,

ହୁକୁମ ଯେହୁ ତଥାରେ ନାହିଁ

ଗୋଡ଼ାଇ ତାକୁ ଧର ।

[ଚବିଶି]

ମାଛମାନଙ୍କୁ ଗରବ ଏବେ
 ପାଇଛୁ ବଢ଼ି ଭାରି,
 ନଈ ପୋଖରୀ ଗାଡ଼ିଆ ତଳେ
 ନୋଟିସ୍ କର ଜାଣି ।

ଆକାଶେ ଉଡ଼ି ଗଛରେ ବଢ଼ି
 କରନ୍ତୁ ଘର ଆସି,
 ପରୁଆନା ଯେ ମାନଇ ନାହିଁ
 ଚଢ଼ାଅ ତାକୁ ପାଣୀ ।

ବିଲେଇମାନେ କରବେ ହଳ
 ବଲୁଆ ଦେବେ ମଇ,
 ଠେକୁଆ ପିବେ ବିହନ ବୁଣି
 ଓଳିଆ ଭାରି ନେଇ ।

ଗୋରୁମାନଙ୍କୁ କହିବ ସିଏ
 “ଦୁଇ ଗୋଡ଼ରେ ଧାଅଁ,
 ନ ଗଲେ ଧାଇଁ କାନକୁ ଧରି
 ‘ବସ୍ ଉଠ’ ହୁଅ ।”

ପରଜାଗଣେ ହୁକୁମ ଦେବ
 ନିଶରେ ହାତୁଁ ଥୋଇ,
 ନିଇତି ନିତି ସକାଳୁ ଆସି
 ଦେବେ ତା ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ।

[ପଚିଶ]

ବେଲୁନ୍ ଭାବେ ମୋଥର ଯଦି
ମୁଣ୍ଡରେ ବାଳ ନାହିଁ,
ପରଜାଗଣ ଚିକ୍ ଚହଟ
ହୋଇବେ ତେବେ କାହିଁ ?

ହୁକୁମ ଦେବ ପାଇକ ପାଆ
କରିଣ ବଡ଼ ପାଟି,
ନଣ୍ଡା କର ପିଲାରୁ ବୁଢ଼ା
ସବୁର ଚୁଟି କାଟି ।

ବେଲୁନ୍ ମୁହଁ ସରଗ ଜିଣା
ମୋଠୁଁ କିଏ ବଡ଼ ?
ମୋ କଥା ଯେ ମାନବ ନାହିଁ
କରିବି ଦୁଇ ଗଡ଼ ।

ମନଟା ହୁଏ ଖଜର ବଜର
ଅଣି ତା ମିଟି ମିଟି,
କେମିତି ସତେ ହୋଇବ ରଜା
ପାକୁ ପାକୁ ତା ପାଟି ।

କେମିତି ଘୋଡ଼ା ସକାର ହେବ
ହାତୀରେ ଯିବ ଝୁଲି,
ପାତର ମନ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ
ରାଜ୍ୟ ଯିବ ବୁଲି ।

[ଛବିଶି]

ଚକମିକ ପୁଣି ବରୁର କରୁ
 ଦି-ଦ୍ର ପନେ ବସି,
 କାହାକୁ ସିଏ ଚାହୁଁକ ଦେବ
 କାହାକୁ ଦେବ ପାଣୀ ।

ଏକକି ବେଳେ ଦୂରରେ କିଏ
 କହିଲା “ସୁ-ସୁ”
 କାନଟି ଡେଇ ବେଲୁନ ଶୁଣେ
 ସୁ—ନୁହେଁ ସେ ସୁ— ।

ସୁ—ସୁ—ସୁ ସୁ—ସୁ—ସୁ
 ଖଡ଼ ଖାଡ଼ ଧଡ଼
 ଚଢ଼େଇ ଥାଟ ଆସୁଛନ୍ତି କି
 ଡେଶାକୁ କର ପଡ଼ ?

ନାହିଁରେ ନାହିଁ ଚଢ଼େଇ ନୁହଁ
 ଉଡ଼ୁଛି ଖାଲି ଧୂଳି,
 ‘ଏଇ ତ ଆମ ସାଇଜ’ ଦେଖେ
 ବେଲୁନ ଆଖି ମଳି ।

ଭାବିଲା ସିଏ ପୃଥ୍ବୀ ଲୋକ
 ଆକାଶେ ଧାଡ଼ି କରି,
 କହେଇ ନେବେ ଆସୁଛନ୍ତି କି
 ପୁଲ ଚନ୍ଦନ ଧରି !

[ସତେଇଶ]

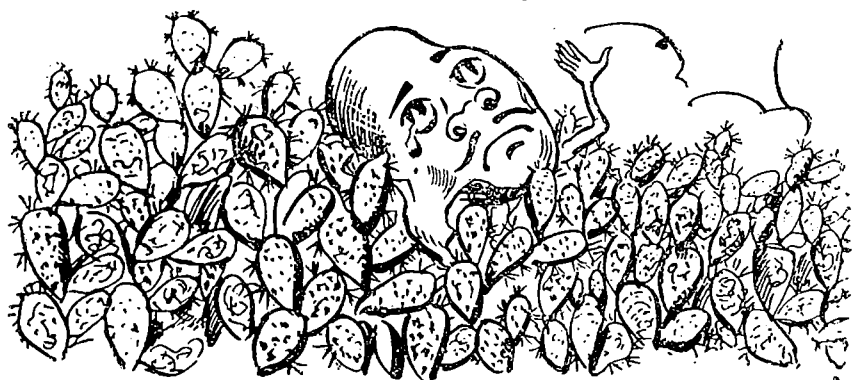
ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ପଶାରେ ତାର
 କୋଟିକି କୋଟି କଣ୍ଠା
 ସରନ ଭଳି ଅଛନ୍ତି ଜଗି
 ସଳଖି ଦେଇ ଅଣ୍ଟା ।

ଆଲୋ ମାଆଲୋ ଇଏ କି କଥା
 ଇଏ କି ପୁଣି ଦେଖ,
 ସରଗ ବୁଲି ରାଇଜ ଜିଣି
 ଏଇଟି ଦେଲୁ ଶେଷ !
 ରଖ ଲୋ ମା' ଚଣ୍ଡି ମୋତେ
 ରଖ ମଙ୍ଗଳା ମା',
 ମୁଇଁ ଯେ ତୋର ବୁଢ଼ା ପୁଅଟା
 ଭୁଲ ମୋଅର ସାଆ ।
 ରଖିବ ଯେବେ ଶିବ ଠାକୁର
 ବ-ବ-ଭୋଲା,
 ଚଳମେ ତମ ଭରି ଦେବି ମୁଁ
 ଗଞ୍ଜେଇ ତୋଳା ତୋଳା

[ଅଶକ୍ତିରାଶି]

ଏତିକି ବେଳେ ଯଦନ ବେଳେ
 ଅନ୍ଧର ଗଲ ବଡ଼ି,
 ସପତ ପେଣି ବୁଢ଼ା ଗହଳେ
 ବେଲୁନ ଗଲ ପଡ଼ି ।
 ଫୁଟିଲା କଣ୍ଟା ଫାଟିଲା ପେଟ
 କାନ୍ଦିଲା ସୁଁ-ସୁଁ-
 ଅନ୍ଧର ବେଳେ ଗରଜି ଝଡ଼
 କାଶଇ ଖୁଁ-ଖୁଁ- ।
 ବେଲୁନ କାନ୍ଦେ ଦାନ୍ତ ନିକୁଟି
 ଲୁହରେ ଭସ ଆଖି,
 ସଜା ହେବାର ମଉଜ ଟିକେ
 ପାରିଲା ନାହିଁ ଚାଖି ।

ଗରବ କଲେ ଖରବ ହୁଏ
 ଗରବ କୁହୁଁ ଭଲ,
 ବଳକୁ ଚାହିଁ କାମଟି କଲେ
 ମିଳଇ ଭଲ ଫଳ ।

[ଚରିଣି]